

فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۷، شماره پیاپی ۲۷، پاییز ۱۳۹۶

شاپای چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپای الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳

<http://jzpm.miau.ac.ir>

نقش شاخص‌های مدیریتی و سرمایه اجتماعی در ارتقای میزان مشارکت شهروندان در امور شهری (مطالعه موردی: شهر پارساباد مغان)

حسین یغفوری؛ استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

واحد آقائی: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

مهدی مودنی: کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

احد بدلی: کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

پذیرش: ۱۳۹۵/۸/۱۰

صص ۱۴۶-۱۳۳

دریافت: ۱۳۹۵/۴/۲۴

چکیده

مشارکت شهروندان در امور شهری در واقع توسعه از مردم، با مردم و برای مردم است؛ بنابراین بسترسازی لازم برای مشارکت اجتماعی شهروندان و درک جایگاه آنان در هر برنامه‌ریزی توسعه، بسیار ضروری است. به عبارتی مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و کلیه فعالیت‌ها و امور شهری، مورد توجه مدیران، برنامه‌ریزان و صاحب‌نظران توسعه اجتماعی مخصوصاً در حوزه برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی قرار گرفته است. در این میان مفاهیم متعددی در ارتقای مشارکت شهروندان تأثیرگذار می‌باشد؛ که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به متغیرهای متعدد سرمایه اجتماعی و متغیر شاخص‌های مدیریتی می‌باشد. لذا هدف مقاله حاضر بررسی شاخص‌های سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی متأثر بر افزایش میزان مشارکت شهروندان در امور مربوط به امور شهری می‌باشد. لذا تحقیق مورد نظر به لحاظ هدف از نوع کاربردی و مواد و روش از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید که با توجه به مشخص بودن حجم جامعه آماری و ضریب اطمینان ۹۵٪ با توجه به جمعیت شهر پارساباد مغان تعداد نمونه ۳۲۲ بدست آمد که برای نتیجه‌گیری بهتر تعداد پرسشنامه‌ها به تعداد ۳۹۰ عدد افزایش یافت. در این پژوهش برای سنجش متغیرها و پاسخگویی به فرضیات تحقیق و تأثیر هر یک از معیارهای سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی مشارکت شهروندان قابل اندازه‌گیری بر میزان مشارکت شهروندان به‌عنوان متغیر وابسته و همچنین تأثیر مستقیم و غیرمستقیم هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، روش پیرسون جهت شناخت میزان ضریب همبستگی و رگرسیون خطی جهت ضریب تعیین و Beta مورد استفاده قرار گرفته است تا اطلاعاتی در زمینه علّیت‌ها و روندهای موجود به دست دهد. لذا از بابت اینکه تعداد سؤالات برای هر کدام از متغیرها زیاد بوده، لذا در ابتدای امر با استفاده از روش تحلیل عاملی به کاهش تعداد داده‌ها (برای متغیر شاخص‌های مدیریتی تعداد ۴ متغیر با کدهای MI، متغیر سرمایه اجتماعی به ۶ متغیر با کدهای SC و برای متغیر مشارکت شهروندان تعداد ۴ متغیر نهایی با کدهای P) پرداخته شده است. نتایج نشان داد که میان متغیرهای سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی با ارتقای میزان مشارکت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، شاخص‌های مدیریتی، مشارکت شهروندی، پارساباد مغان.

بیان مسأله:

کم توجهی به مفهوم شهروند و نقش آن در برنامه ریزی و مدیریت شهری باعث کم اهمیت شدن مشارکت در پروژه های خدمات شهری شده است؛ به طوری که نه تنها در مجموعه قوانین و مقررات مربوط به شهرسازی و شهرداری ها بلکه حتی NGO ها در تدوین قوانین و مقررات حقوقی - قانونی خود جایگاهی برای شهروندان و شهروندسازی و نیز مشارکت های شهروندی در نظر نگرفته اند و صرفاً منابع صنفی بخشی خاص از اعضای جامعه را بدون در نظر داشتن پیوند آن با شهروندی دنبال نموده اند (Nejati Hosseini, 2005:83)؛ به عبارت دیگر، مشارکت وسیله ای برای دستیابی به اهداف توسعه انسانی و یک ارزش مستقل در توسعه جوامع شهری به حساب می آید. در اجرای هر طرح که مردم در مراحل آن مشارکت فعالانه داشته باشند؛ غالباً موفقیت حاصل می شود و به همین دلیل مشارکت مردم به عنوان مهم ترین عامل در موفقیت طرح ها بشمار می رود. افزایش مشارکت شهروندان در طرح های توسعه شهری تأکیدی بیشتر بر برنامه های هماهنگ و مشارکتی می باشد. در این شیوه برنامه های نقش مردم از حالت نمایشی به جنبه محوری پیدا می نماید (Rajabi, 2011:102). به گونه ای که امروزه و در زمان ما مشارکت انسانی به عنوان کلید جوامع توسعه یافته محسوب می شود و برنامه ریزی های شهری جدید به جای موضوعات تئوریک و نظری، بیشتر به سمت برنامه های مشارکتی در حال تحول می باشد (Samiee kasha and Ghobadi, 2013:910).

بررسی ها در سطح بین المللی نشان می دهد که مشارکت شهروندان در مسائل و مشکلات حوزه های مختلف، از جمله مؤلفه کلیدی در جهت دستیابی به توسعه پایدار شهری می باشد (Hosseini et al, 2008:47). به صورتی که هدف از جلب مشارکت شهروندان، توسعه پایدار شهری و به عبارتی بهبود کیفیت زندگی جمعیت شهری است (Deakin and et al, 2014:42)؛ به عبارت دیگر؛ توسعه از مردم، با مردم و برای مردم است؛ بنابراین بستر سازی لازم برای مشارکت اجتماعی شهروندان و درک جایگاه آنان در هر برنامه ریزی توسعه بسیار ضروری است (Zahedani and Zohari Bidgoli, 2012:89). امروزه مشارکت شهروندان در تصمیم گیری ها، برنامه ریزی ها و کلیه فعالیت ها و امور شهری، مورد توجه مدیران، برنامه ریزان و صاحب نظران توسعه اجتماعی قرار گرفته است. مشارکت، فرایند درگیر شدن کلیه گروه های مردم در همه مراحل توسعه جهت ظهور توانایی ها، قابلیت ها و در نتیجه رشد و تعالی مادی و معنوی آنهاست (Taghvaii et al, 2010:20).

بحث پیرامون سرمایه اجتماعی و اهمیت آن در مشارکت شهروندان در مدیریت شهری موضوعی است که به تازگی در میان پژوهشگران حوزه جغرافیا و برنامه ریزی شهری و نیز به طور اعم در علوم انسانی و اجتماعی مورد توجه واقع شده است و این از آنجا ناشی می شود که طی فرایند توسعه بافت های شهری در یک دهه اخیر، آنچه بیش از پیش مورد توجه عاملان و مسئولین بوده، منابع و ابعاد اقتصادی است تا فاکتورهای اجتماعی و این مسئله، شهرها را به ویژه در کشورهای در حال توسعه با مشکل بحران احساس هویت جمعی مواجه ساخته است (Nateghpour and Firoozabadi, 2006:28). لذا می طلبد که نگرشی علمی بر حوزه های کار شده در زمینه مشارکت شهروندان در امور شهری داشته باشیم و نظر به این که دامنه کاری در موضوع مورد مطالعه وسیع بوده فلذا به صورت موردی به چند نمونه اشاره می گردد؛ به عبارت دیگر اثر علمی بر شالوده آثار دیگران آفریده می شود تا با مطالعه آثار دیگران بتواند دامنه مسئله تحقیق را محدود و صورت بندی جدیدی نماید و متغیرهای مهم را درجه بندی نماید. در خصوص موضوع مورد مطالعه پژوهش های مختلفی صورت پذیرفته است که هر یک از آنها به نوعی یکی از جنبه های مشارکت شهروندان را در مدیریت شهری مدنظر قرار داده اند که در ذیل به چند نمونه از این پژوهش ها اشاره می گردد:

رهنما، (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان بررسی حس تعلق مکانی بر سرمایه اجتماعی و مشارکت در محلات شهر مشهد به این نتیجه دست یافته اند که تقویت حس تعلق مکانی باعث افزایش مشارکت و سرمایه اجتماعی در محلات شهر مشهد می گردد (Rahnama and Razavi, 2012:29-36). موسایی و شیانی، (۱۳۸۹)، در پژوهشی با عنوان مشارکت در امور شهری و الزامات آن در شهر تهران، یافته ها و نتایج پژوهش بیان گر مشارکت پایین افراد در امور شهری تهران است؛ اما در مقایسه، تفاوت هایی میان مناطق مختلف وجود دارد. این سطح از مشارکت تابع متغیرهای متعددی در بعد نگرشی، رفتاری و محیطی افراد پاسخ گو بوده است (Musaei, 2010:245). سام دونگ، (۲۰۰۸) تأثیرات سرمایه اجتماعی را در نهادینه کردن مشارکت شهروندان در

هنگ‌کنگ بررسی کرده و به این نتیجه می‌رسد که افزایش سرمایه اجتماعی شهروندان به نهادینه‌سازی مشارکت کمک می‌کند (Wong, 2008). عارفی، (۲۰۰۳) با مطالعه برخی از محله‌های مرکز شهر لس‌آنجلس شواهدی بر نقش شتاب‌دهنده بهسازی کالبدی، حتی اگر ناچیز باشد در تولید سرمایه اجتماعی جدید در آن اجتماعات محلی ارائه داده است (Arefi, 2003:391). در این میان، شهر پارساباد مغان به‌عنوان شهری که با توسعه فزاینده‌ای در سال‌های اخیر مواجه بوده است که این امر لزوم بازنگری و تدوین قوانین و مدیریت شهری منحصر به خود را می‌طلبد، چراکه استفاده از مدیریت مشارکتی سایر شهرهای بزرگ برای شهر پارساباد مغان که ویژگی‌های جغرافیایی و اجتماعی خاص خود را دارد، کارا نبوده و مشکلات پی‌آمد آتی را برای آن به ارمغان می‌آورد. لذا می‌طلبد که در این زمینه مطالعه مجزایی صورت گیرد و شاخص‌های تأثیرگذار بر جلب مشارکت شهروندان در حوزه مدیریت شهری در این شهر شناسایی و توسط مدیریت سیستم شهری بهینه‌سازی متناسب با شرایط ویژه پارساباد مدنظر قرار گردد. لذا نظر به اهمیت مشارکت شهروندان در توسعه و مدیریت شهری اهمیت موضوع مورد مطالعه مشخص می‌گردد و برای پژوهش حاضر فرضیه زیر مدنظر قرار می‌گیرد:

- به نظر می‌رسد که میان شاخص‌های سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی در مشارکت شهروندان شهر پارساباد مغان رابطه معناداری وجود دارد.

مبانی نظری تحقیق:

مشارکت و مشارکت شهروندی: واژه مشارکت از حیث لغوی به معنی با همدیگر عمل کردن، به عهده گرفتن، سهمی از چیزی بردن و عمل متقابل اجتماعی در یک گروه است. با پذیرش این معنی برخی صاحب‌نظران، تعریف زیر را برای مشارکت ارائه کرده‌اند:

مشارکت درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آن‌ها را برمی‌انگیزد تا برای دستیابی به هدف‌های گروهی یکدیگر را یاری دهند و در مسئولیت کار شریک شوند. پس از جنگ جهانی دوم در برخی از کشورهای صنعتی جهان به‌ویژه آن‌ها که در جنگ شکست خورده و ویرانی بسیاری را متحمل شده بودند در قلمرو اقتصادی و صنعتی آغاز شد. در میان کشورهای صنعتی، فرانسه یکی از کشورهای موفق در زمینه جذب مشارکت شهروندان در امور شهری می‌باشد (Samiee kasha and Ghobadi, 2013:910). در میان عواملی که از گسترش سریع مشارکت جلوگیری می‌کنند، نبود فلسفه‌ای که زیرساز کوشش‌های مشارکت جویانه را فراهم آورد و فهم آن را آسان گرداند و به آن تعهد بیفزاید، کاملاً در خور توجه است. بنیادی‌ترین اندیشه بستر ساز مشارکت پذیرش «اصل برابری انسان‌هاست».

به گفته کانینگهام مشارکت شهروندان فرایندی است که در آن افراد بی‌تجربه و معمولی یک اجتماع، قدرت اتخاذ تصمیم در زمینه امور عمومی خود را تجربه و تمرین می‌کنند (Ghammi, 2005:22). از دیدگاه هابرماس نیز شهروندی ناشی از شکل‌گیری حوزه‌های عمومی است. این حوزه حائل میان دولت و حوزه خصوصی افراد است که در آن تصمیم‌گیری‌های جمعی از طریق مشارکت فعالانه شهروندان در شرایط آزاد و برابر صورت می‌گیرد (McLean, 1996:83). در این میان مشارکت شهروندمداری یکی از پارامترهای اساسی و اصولی در شهرها و کلان‌شهرهای پیشرفته می‌باشد به‌نحوی که حقوق اجتماعی شهروندی دارای اهمیت خاص برای جوامع مدرن و توسعه‌یافته غربی است. شهروندان به دلایل متعددی در فضاهای شهری فعالیت می‌کنند بنا به عقیده گل ساکنان یک شهر به سه دلیل در فضای شهری حضور می‌یابند: حضور اجباری، حضور اختیاری و حضور تعاملات اجتماعی که هر کدام اثرات متفاوتی بر کیفیت محیط کالبدی شهروندان دارند. (Gehl, 1996).

مفهوم سرمایه اجتماعی:

سرمایه اجتماعی مفهوم نسبتاً جدیدی در علوم اجتماعی است و به معنای هنجارها و شبکه‌هایی است که امکان مشارکت مردم را در اقدامات جمعی به‌منظور کسب سود متقابل افراد فراهم می‌کند. سرمایه اجتماعی از اواخر دهه ۸۰ میلادی نفوذ بیشتری در میان محققان داشته است که یک مؤلفه مهمی در میان محققان علوم اجتماعی محسوب می‌شود (Vilar and Cartes, 2015:56). سرمایه اجتماعی یک مفهوم جدیدی است که امروزه در مطالعات اجتماعی و اقتصادی و جوامع پیشرفته

مورد بحث می باشد که این امر رویکردی مهم در چندین پروژه توسعه زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی می باشد که نقش مهمی در ساختار اجتماعی و روابط بین مردم (سرمایه اجتماعی) روی متغیرهای مختلف ابعاد توسعه دارد (Daryabari et al, 2015:390).

سرمایه، ثروتی است مولد یا منبعی است که شخصی جهت ایجاد درآمد به کار می برد، اما می توان از سرمایه برداشت وسیع تری نیز ارائه داد. سرمایه یک منبع عام است که می تواند شکل پولی و غیر پولی و همچنین ملموس و غیر ملموس به خود گیرد (Bargamadi, 2008:267). اخیراً مفاهیمی مانند اعتماد و تعاون به مفهومی با عنوان سرمایه اجتماعی تبدیل شده است (Das, 2005:65). سرمایه اجتماعی اولین بار در کتاب مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی^۱ توسط جین جیکوبز وارد برنامه ریزی شهری شد (Sharifani Thani, 2001:11). جیکوبز در کتاب خود، سرمایه اجتماعی را شبکه ای اجتماعی فشرده ای می داند که در محدوده های قدیمی شهری در ارتباط با مسائلی که کیفیت زندگی آرا تحت تأثیر قرار می دهد، تصمیم گیری کرده، واکنش نشان می دهد (Hajipour, 2006:43). نظریه های بسیاری نیز در زمینه سرمایه اجتماعی بیان شده است که از جمله آن ها می توان به نظریه پیوندهای ضعیف، نظریه شکاف ساختاری و نظریه منابع اجتماعی اشاره کرد (Lynch, 2012:22). پانام سرمایه اجتماعی را به وجوه گوناگون سازمان اجتماعی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه ها که می توانند با تسهیل اقدامات هماهنگ، کارایی جامعه را بهبود بخشند، تعبیر می کند (Pantam, 2001:582). سرمایه اجتماعی در سطح خرد، سرمایه اجتماعی شناختی نام دارد و در رابطه با پدیده هایی مانند ارزش ها، نگرش ها، تعهدات، تعلقات و اعتماد موجود در سیستم اجتماعی سازمان است و سرمایه اجتماعی در سطح کلان سرمایه اجتماعی ساختاری که در رابطه با ساختارها و فرایندهای مدیریتی همچون پاسخگویی مدیران و رهبران در قبال عملکردشان، شفافیت در تصمیم گیری و اقدام بر اساس کار گروهی، مشارکت و ارتباط است. البته به نظر می رسد که در این الگو نیز محور اصلی، مؤلفه های فرهنگ سازمانی است (Khoshfar et al, 2014:33). بهر حال در این تحقیق برای سنجش میزان مشارکت شهروندان شهر پارساباد مغان در امور شهری از دو متغیر اصلی سرمایه اجتماعی و شاخص های مدیریتی با زیر مؤلفه های مرتبط استفاده گردیده است.

مدیریت مشارکتی در مدیریت شهری: وضعیتی که در آن دو یا چند عامل اجتماعی از طریق مذاکره به تعریف و تقسیم عادلانه وظایف و حقوق مدیریتی یک عرصه، حوزه و یا مجموعه ای از منابع طبیعی اقدام نموده و یا پیوندی به آن را متعهد می گردند، در مدیریت مشارکتی مفهوم فرایند مشارکت را می توان به صورت فرایند نیرومندسازی نیز عنوان نمود. در این مفهوم مشارکت به سه ارزش بنیادی تأکید می نماید:

الف- سهم کردن مردم در قدرت و اختیار

ب- شرکت دادن مردم در نظارت بر سرنوشت خویش

ج- گشودن فرصت های پیشرفت به روی مردم طبقات زیرین جامعه.

مشارکت مؤثر زمانی به وقوع می پیوندد که اعضای گروه فرصت کافی و برابر برای مورد پرسش قرار دادن دستور کار و بیان اولویت هایشان در مورد نتایج نهایی در هنگام تصمیم گیری، داشته باشند. مشارکت می تواند به طور مستقیم یا از طریق نمایندگان مشروع تحقق یابد. مدیریت شهری یک مفهوم فراگیر است و هدف از آن تقویت سازمان های دولتی و غیردولتی برای شناسایی برنامه ها و سیاست های گوناگون و پیاده سازی آن ها با نتایج بهینه است (ShabirChima et al, 2003:11).

در تعریف مدیریت شهری آمده است که این نوع از مدیریت ابزاری است که می توان با استفاده از آن قدرت محلی را از توانایی هدایت و توسعه شهر برخوردار کرد. مشارکت واقعی و آگاهانه مردم تنها در سایه وجود و حضور گروه ها و سازمان های جامعه مدنی و غیردولتی میسر است؛ مشارکت واقعی آگاهانه و مؤثر مردم در طرح های توسعه شهری در سایه وجود و حضور جدید گروه ها، نهادها و سازمان های جامعه مدنی (CSOs) و از جمله سازمان های غیردولتی (NGOs) میسر است سازمان هایی که شهروندان را نسبت به حقوق، وظایف و تعهداتشان در برابر شهری که در آن سکونت گزیده اند و نسبت به توانایی آنان در

1-The Death And Life Of Great American Cities

2-Quality Of Life

کنترل محیط اطرافشان آگاه می‌سازد به‌عنوان واسط و میانجی از حقوق شهروندان به‌ویژه اقشار آسیب‌پذیر و محروم در برابر نهادهای سازمان‌های حکومتی و دولتی و بخش خصوصی دفاع نمایند (Rajabi,2011:113). جدول شماره ۱ میزان مشارکت شهروندان در طرح‌های توسعه شهری در ایران و ۱۰ کشور نمونه را نشان می‌دهد.

جدول ۱- مقایسه مشارکت شهروندان در طرح‌های توسعه شهری در ایران و ۱۰ کشور نمونه

نمونه‌ها معیارها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	میانگین	۱۱ ایران
	انگلستان	ژاپن	فرانسه	آلمان	کانادا	دانمارک	برزیل	هلند	آمریکا	استرالیا		
مشارکت شهروندان در تهیه طرح‌های توسعه شهری	۴	۴	۲	۴	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۳/۷	۰
مشارکت شهروندان در تصویب و تأیید طرح‌های توسعه شهری	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۱	۴	۲	۴	۳/۴	۰
مشارکت شهروندان ابزار توسعه شهری	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۲	۴	۳	۴	۳/۶	۱

راهنما: خیلی پایین = ۰، پایین = ۱، متوسط = ۲، زیاد = ۳، بسیار زیاد = ۴ - منبع: Mohammadi,2010: 10

روش تحقیق:

این پژوهش با توجه به نوع هدف، از نوع کاربردی و از نظر ماهیت و روش، از نوع تحقیقات توصیفی - تحلیلی می‌باشد که با استفاده از مطالعات میدانی به بررسی موضوع پرداخته است. روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات در این پژوهش، روش کتابخانه‌ای و میدانی است. در تحقیق حاضر جهت گردآوری اطلاعات موردنیاز به مطالعه کتب، پایان‌نامه‌ها، مقالات، طرح‌ها و غیره به زبان فارسی و لاتین پرداخته شده است.

جامعه آماری این تحقیق شامل شهروندان و مسئولان شهر پارساباد می‌باشد که از بین شهروندان بالای ۱۸ سال و مسئولان به‌طور تصادفی (نمونه در دسترس) انتخاب شده است. از آنجائی که تحقیق بر روی کل جامعه آماری بسیار وقت‌گیر و پرهزینه است، لذا از نمونه‌گیری استفاده شد و چنانچه بخواهیم نتایج حاصل از نمونه را به کل جامعه تعمیم دهیم باید از روش نمونه‌گیری استاندارد استفاده شود. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده گردید که با توجه به مشخص بودن حجم جامعه آماری و ضریب اطمینان ۹۵٪ با توجه به جمعیت شهر پارساباد مغان که جمعیتی برابر با ۸۸۰۰۰ نفر را دارا می‌باشد (Statistical Yearbook of Ardabil Province,2011)، با استفاده از روش کوکران ۳۲۲ پرسشنامه موردنیاز بود که برای نتیجه‌گیری بهتر (HafezNia,2007:144)، تعداد پرسشنامه‌ها به تعداد ۳۹۰ عدد پرسشنامه افزایش یافت.

تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش برای سنجش متغیرها در سه بخش متفاوت صورت گرفته است که شامل آمار توصیفی و استفاده از میانگین، جداول فراوانی، درصد‌های فراوانی و غیره می‌باشد و آمار استنباطی که برای بررسی تأثیر هر یک معیارهای شاخص‌های سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی مشارکت شهروندان قابل‌اندازه‌گیری بر میزان مشارکت شهروندان به‌عنوان متغیر وابسته و همچنین تأثیر مستقیم و غیرمستقیم هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، روش پیرسون جهت شناخت میزان ضریب همبستگی و رگرسیون خطی جهت ضریب تعیین و Beta مورد استفاده قرار گرفته است تا اطلاعاتی در زمینه علّیت‌ها و روندهای موجود به دست دهد. لذا از بابت اینکه تعداد سؤالات موردبررسی برای هر کدام از متغیرها زیاد می‌باشد، لذا در ابتدای امر جهت کاهش داده‌ها به تعداد قابل‌قبول با لحاظ معناداری این متغیرهای کاهش‌یافته به کل متغیرها با استفاده از روش تحلیل عاملی (Factor Analysis) به کاهش تعداد داده‌ها (برای متغیر شاخص‌های مدیریتی مشارکت شهروندان کاهش به تعداد ۴ متغیر با نام‌های MI، برای متغیر سرمایه اجتماعی به تعداد ۶ متغیر با نام SC و برای متغیر مشارکت شهروندان به تعداد ۴ متغیر نهایی با نام P) پرداخته شده است. جهت سنجش و بررسی میدانی از روش پرسشنامه‌ای استفاده گردیده که پرسشنامه شامل سؤالات بسته در قالب طیف لیکرت می‌باشد. برای اندازه‌گیری پایایی

پرسشنامه، تعداد ۵۰ عدد از پرسشنامه‌ها در اختیار شهروندان و مسئولان قرار گرفته و به‌طور تصادفی انتخاب گردیدند و پس از تحلیل داده‌های پرسشنامه‌های آن‌ها با استفاده از آلفای کرونباخ برای متغیرها و کل پرسشنامه محاسبه شد. طبق بررسی هرکدام از متغیرها؛ آلفای کرونباخ آن‌ها بالاتر از ۰/۷ می‌باشد که میانگین کل برابر با ۰/۸۷۰ بدست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه توزیعی می‌باشد. کلیه تحلیل‌ها و کاهش تعداد داده‌ها در محیط نرم‌افزاری SPSS 19 استفاده گردیده است.

محدوده مورد مطالعه:

شهر پارساباد در شمالی‌ترین نقطه ایران و استان اردبیل و در کنار رودخانه ارس واقع شده است. این شهر از شهرهای شهرستان پارساباد می‌باشد که در فاصله ۲۲۰ کیلومتری شمال اردبیل و در جنوب رودخانه ارس واقع است. شهر پارساباد در ۴۷ درجه و ۵۴ دقیقه طول شرقی و ۳۹ درجه و ۳۹ دقیقه عرض شمالی قرار دارد. ارتفاع متوسط این شهر از سطح دریای آزاد در حدود ۴۴ متر می‌باشد. شهر پارساباد از شمال به رودخانه ارس و جمهوری آذربایجان، از جنوب به بیله‌سوار، از غرب به شهر اصلاندوز و جمهوری آذربایجان و از شرق نیز به جمهوری آذربایجان محدود می‌گردد (Baniyan, 2001:7). جمعیت شهر طبق آخرین سرشماری سال ۱۳۹۰ بالغ بر ۸۸۹۲۴ نفر و نرخ رشد ۱/۵۷ درصد را دارا می‌باشد (Iranian Center for Statistics, 2011).

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها:

تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها: با توجه به داده‌های استخراج شده از پرسشگری میدانی، جداول شماره ۴ و ۵ میزان جنس و سن پاسخگویان را نشان می‌دهد.

جدول ۳- جنسیت پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
مرد	۲۱۶	۵۵/۴	۵۵/۴	۵۵/۴
زن	۱۷۴	۴۴/۶	۴۴/۶	۱۰۰
مجموع	۳۹۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

جدول ۴- سن پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
۱۸-۳۰	۱۶۶	۴۲/۶	۴۲/۶	۴۲/۶
۳۰-۴۵	۱۶۱	۴۱/۳	۴۱/۳	۸۳/۸
۴۵-۶۰	۵۷	۱۴/۶	۱۴/۶	۹۸/۵
+۶۰	۶	۱/۵	۱/۵	۱۰۰
مجموع	۳۹۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

میزان رضایت از وضعیت شاخص‌های مشارکت اجتماعی شهروندان:

بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته در خصوص میزان رضایتمندی پاسخگویان از شاخص‌های مشارکت اجتماعی ۴۷/۲ درصد از پاسخگویان میزان رضایتمندی متوسطی را اظهار نموده‌اند و ۲۶/۲ درصد رضایت کمی را اظهار نموده و ۱۸/۵ درصد رضایتمندی زیادی را بیان داشته و در کل می‌توان اذعان داشت که ۷۲/۱ درصد از پاسخگویان از رضایتمندی متوسط به بالایی برخوردار بوده‌اند. جدول شماره ۵ این میزان را نشان می‌دهد.

جدول ۵- میزان رضایت از وضعیت شاخص‌های مشارکت شهروندان

طیف رضایت از شاخص‌های مشارکت شهروندان	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۲۵	۶/۴	۶/۴	۶/۴
زیاد	۷۲	۱۸/۵	۱۸/۵	۲۴/۹
متوسط	۱۸۴	۴۷/۲	۴۷/۲	۷۲/۱
کم	۱۰۲	۲۶/۲	۲۶/۲	۹۸/۳
خیلی کم	۷	۱/۸	۱/۸	۱۰۰
مجموع	۳۹۰	۱۰۰	۱۰۰	

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶

تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها:

نظر به کثرت تعداد متغیرها و فاکتورهای مورد بررسی در عوامل سرمایه اجتماعی، شاخص‌های مدیریتی و شاخص مشارکت شهروندان، در ابتدای امر هریک از متغیرهای سه گانه مورد نظر در این پژوهش با استفاده از روش تحلیل عاملی^۱ اکتشافی بررسی و سپس جهت تحلیل و سنجش هر یک از متغیرها به بررسی جهت روابط در چهار روش و مدل مفهوم وار صورت پذیرفته است. در این روش؛ مؤلفه‌های اصلی از طریق یک ترکیب خطی از متغیرها (یک مؤلفه) که برای چنین تغییری در متغیرهای اصلی محاسبه می‌شوند؛ آغاز می‌گردد. سپس مؤلفه دیگری را پیدا می‌کند که برای بیشتر تغییرات باقی‌مانده ممکن محاسبه می‌شود و با مؤلفه قبلی، همبستگی ندارد و برای ادامه این روش هنوز مؤلفه‌های زیادی مثل متغیرهای اصلی وجود دارد. معمولاً برای بیشتر تغییرات، چند مؤلفه محاسبه خواهد شد و این مؤلفه‌ها می‌توانند به‌عنوان جایگزین متغیرهای اصلی استفاده شوند. این روش‌ها، اکثر اوقات برای کاهش تعداد متغیرها در فایل داده‌ها استفاده می‌شوند. در خصوص شاخص‌های مدیریتی مؤثر در مشارکت شهروندان ۱۱ فاکتور تأثیرگذار را مورد بررسی قرار داده و نظر به ضرورت تقلیل داده‌ها با استفاده از چرخش Varimax Factor Analysis تعداد این مؤلفه‌ها به ۴ عامل اصلی تأثیرگذار زیر کاهش یافت. در جدول شماره ۶ ستون MIFA^۲ نشان‌دهنده اولویت‌های تحلیل عاملی برای شاخص مدیریتی مشارکت شهروندان می‌باشد.

جدول ۶- مؤلفه‌های اولویت‌دار متغیر شاخص‌های مدیریتی مشارکت شهروندان با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی

MIFA	شاخص‌های تقلیل یافته شاخص مدیریتی در مشارکت شهروندان	ضریب استاندارد عامل‌های چرخشی
MI1	پذیرش طرح‌ها و برنامه‌های شهری با لحاظ نقش شهروندان	۰/۸۲۹
MI2	اتخاذ تصمیم درست‌تر و منطقی‌تر در مدیریت شهری	۰/۸۱۵
MI3	عدم تمرکزگرایی و دست‌یابی به مدیریت شهری بهینه جهت تحقق ارزش‌های پایدار	۰/۸۱۳
MI4	سهیم شدن مردم در قدرت مدیریت شهری و تصمیم‌سازی‌های مشارکتی	۰/۸۰۷

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

جهت سنجش متغیر سرمایه اجتماعی از ۳۰ گویه تأثیرگذار استفاده گردیده است که با استفاده از varimax factor Analysis این گویه‌ها به ۶ مؤلفه اصلی و تأثیرگذار در بررسی همبستگی و بین متغیری کاهش یافت که تأثیر هر کدام از این مؤلفه‌ها در متغیر اصلی و همچنین میزان ضریب تعیین هر کدام از آن‌ها در مدل پیش‌بینی رگرسیونی در هر کدام از مدل‌های ۴

^۱ : Factor Analysis^۲ :Management Index Factor Analysis

گانه به تفکیک بیان شده است. در جدول شماره ۷ ستون SCFA نشان دهنده مؤلفه های اولویت دار متغیر سرمایه اجتماعی بر اساس تحلیل عاملی اکتشافی می باشد.

جدول ۷- مؤلفه های اولویت دار متغیر شاخص سرمایه اجتماعی با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی

ضریب استاندارد عامل های چرخشی	شاخص های تقلیل یافته شاخص سرمایه اجتماعی در مشارکت شهروندان	SCFA
۰/۸۱۴	امکان اتکا به همسایگان در صورت بروز مشکلات	SC1
۰/۷۹۹	اعتماد به همسایگان با لحاظ روابط فی مابینی	SC2
۰/۷۹۷	همکاری جمعی و گروهی باهم دیگر در هنگام بروز مشکل	SC3
۰/۷۹۰	توجه به سازمان های مردم نهاد و شورایان در سطح مشارکت شهری	SC4
۰/۷۴۳	شفافیت شهرداری در زمینه طرح ها و برنامه ها و قراردادهای مخصوصاً واگذاری های اموال عمومی	SC5
۰/۷۴۲	میزان اطلاع از طرح ها و برنامه های عمرانی شهرداری	SC6

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

جهت سنجش متغیر مشارکت شهروندان از ۱۳ گویه تأثیرگذار استفاده گردیده است که با استفاده از Varimax Factor Analysis این گویه ها به ۴ مؤلفه اصلی و تأثیرگذار در بررسی همبستگی و بین متغیری کاهش یافت که تأثیر هر کدام از این مؤلفه ها در متغیر اصلی و همچنین میزان ضریب تعیین هر کدام از آنها در مدل پیش بینی رگرسیونی در هر کدام از مدل های ۴ گانه به تفکیک بیان شده است. در جدول شماره ۸ ستون PFA^۲ نشان دهنده شاخص های اولویت دار مؤلفه مشارکت شهروندان از میان ۱۳ مؤلفه مورد بررسی هست.

جدول ۸- مؤلفه های اولویت دار متغیر شاخص مشارکت شهروندان با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی

ضریب استاندارد عامل های چرخشی	شاخص های تقلیل یافته مشارکت شهروندان	PFA
۰/۸۱۳	تمایل به مشارکت در حوزه عمل کرد کالبدی شهر	P1
۰/۷۷۸	تمایل به مشارکت در پایداری محیط زیست شهری از سوی شهروندان	P2
۰/۷۶۵	تمایل به مشارکت در منابع مالی شهر	P3
۰/۷۶۴	مشارکت در بخش های آموزش عمومی و توسعه ارزش های اجتماعی مشارکتی در جهت افزایش میزان آگاهی	P4

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

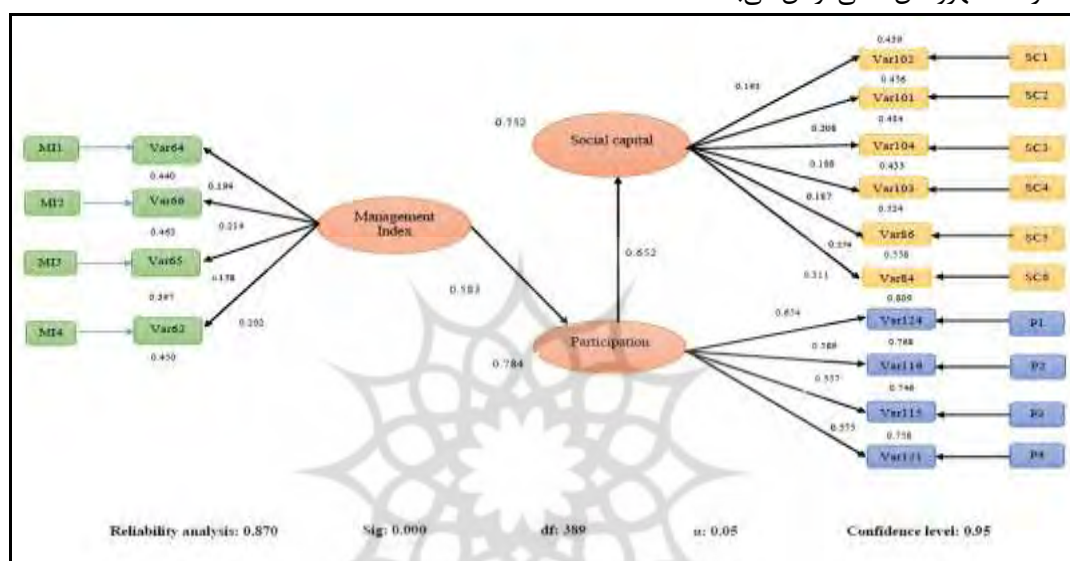
موارد مورد بحث در این پژوهش در قالب ۴ مدل مفهومی به شرح ذیل بررسی شده که در آنها بیضی های توپر متغیرهای اصلی تأثیرگذار در میزان مشارکت می باشد و مستطیل های با عنوان Varimax مؤلفه های چرخشی Varimax شده در تحلیل عاملی هر کدام از متغیرهای اصلی در پرسشنامه توزیع شده را نشان می دهد و با تبع آن مستطیل های SC ها در مدل های ذیل اولویت هر کدام از مؤلفه و گویه ها را در تحلیل عاملی اکتشافی نشان می دهد که البته بعد از Varimax Rotation در تحلیل عاملی به دست آمده است. مدل مفهومی شماره یک نشان دهنده جهت روابط مستقیم میان شاخص های مدیریتی مشارکت با مشارکت شهروندان و مشارکت شهروندان با متغیر پیش بینی کننده سرمایه اجتماعی می باشد که رابطه بین شاخص های مدیریتی و مشارکت شهروندان در امور شهری معنی و با ضریب همبستگی ۰/۵۸۳ می باشد که یک ضریب تقریباً بالایی می باشد و همچنین رابطه میان مشارکت شهروندان و سرمایه اجتماعی مستقیم بوده که ضریب استاندارد آن ۰/۶۵۲ می باشد که یک اهمیت بالایی و دقت مطلوب تری را نشان می دهد. لازم به ذکر است که بررسی درون متغیری مؤلفه اصلی شاخص های

¹: Social Capital Factor Analysis

²: Participation Factor Analysis

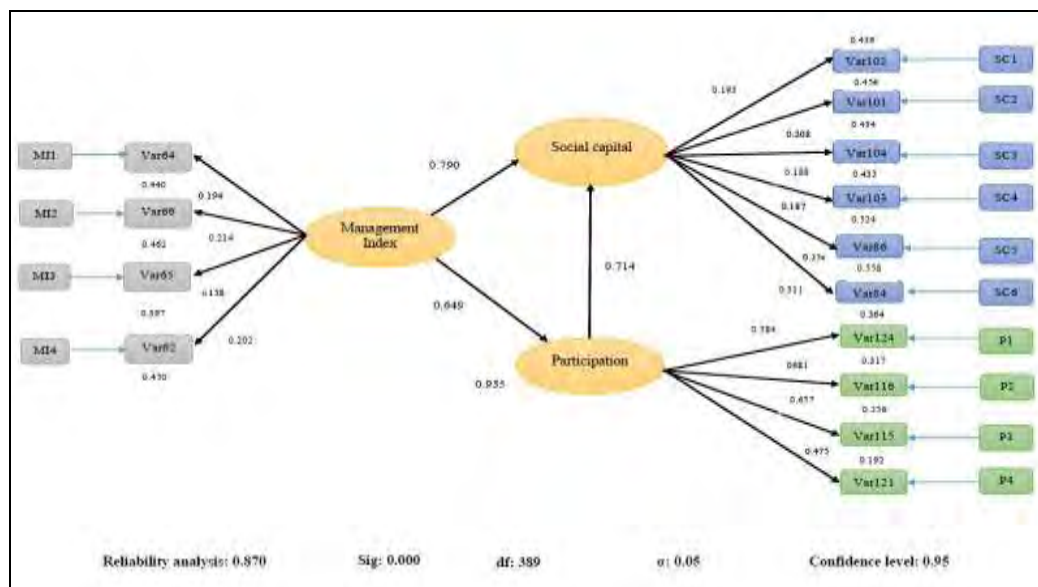

مدیریتی به‌عنوان متغیر پیش‌بینی کننده نشان‌دهنده این است که در میان ۴ گویه تأثیرگذار اصلی گویه MI2 دارای هم‌بستگی بالایی به میزان ۰/۴۶۲ می‌باشد که این امر نشان‌دهنده آن است که به ازای هر واحد تغییر در متغیر MI2، ۴۶ درصد در متغیر تابع یا شاخص‌های مدیریتی تغییر صورت می‌پذیرد. همچنین بررسی رگرسیونی درون متغیری سرمایه اجتماعی نشان‌دهنده این است که گویه SC5 دارای بالاترین ضریب همبستگی به میزان ۰/۵۵۸ می‌باشد که این امر نشان‌دهنده تغییرات صورت گرفته در متغیر وابسته به میزان ۵۵ درصد ناشی از متغیر مستقل می‌باشد. همچنین ضریب تعیین این گویه به میزان ۲۷ درصد می‌باشد یعنی افزایش گویه SC5 به میزان این مقدار تغییرات ایجاد شده در متغیر وابسته یا سرمایه اجتماعی این زیر مؤلفه را پیش‌بینی می‌کند. سایر همبستگی‌ها و ضریب تعیین‌های این متغیر در نمودار ذیل نشان داده شده است؛ به‌عبارت‌دیگر مدل مفهومی شماره ۱ (شکل شماره ۲) نشان‌دهنده رابطه معنی‌داری میان شاخص‌های مدیریتی مشارکت و افزایش مشارکت شهروندان ناشی از آن می‌باشد.

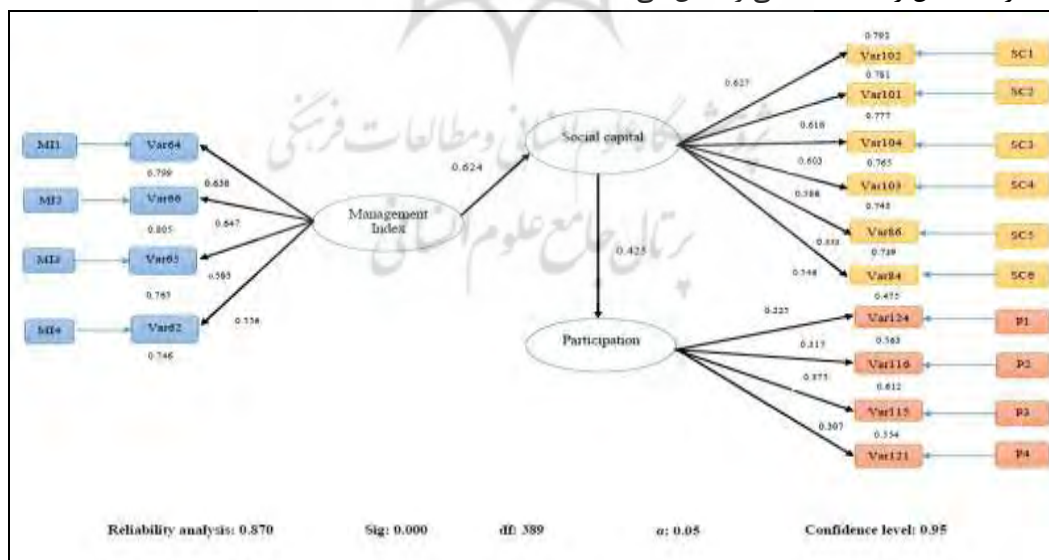
شکل ۲- مدل مفهومی نوع اول رابطه بین متغیری - منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

مدل مفهومی شماره ۲ (شکل شماره ۳) که رابطه سه‌جانبه میان متغیرها را نشان می‌دهد نشان‌دهنده این است که رابطه میان شاخص‌های مدیریتی و شاخص مشارکت شهروندان به میزان ۰/۶۴۹ و رابطه میان شاخص‌های مدیریتی و شاخص سرمایه اجتماعی به میزان ۰/۷۹۰ و رابطه میان مشارکت شهروندان و متغیر سرمایه اجتماعی به میزان ۷۱ درصد می‌باشد. همچنین تأثیرگذارترین گویه‌های مورد بررسی در هر کدام از مؤلفه‌های اصلی به ترتیب شامل MI3 با درجه اهمیت ۰/۳۹۷ در متغیر شاخص‌های مدیریتی، SC5 با ۰/۵۵۸ و ضریب تعیین پیش‌بینی کننده ۰/۲۷۴ و در نهایت P1 با ضریب همبستگی ۳۶ درصدی و ضریب تعیین ۰/۵۸۴ می‌باشد؛ به‌عبارت‌دیگر می‌توان بیان داشت رابطه میان متغیرهای سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی در افزایش میزان مشارکت شهروندان شهر پارساباد مورد تأیید قرار می‌گیرد.

شکل ۳- مدل مفهومی نوع دوم رابطه بین متغیری - منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

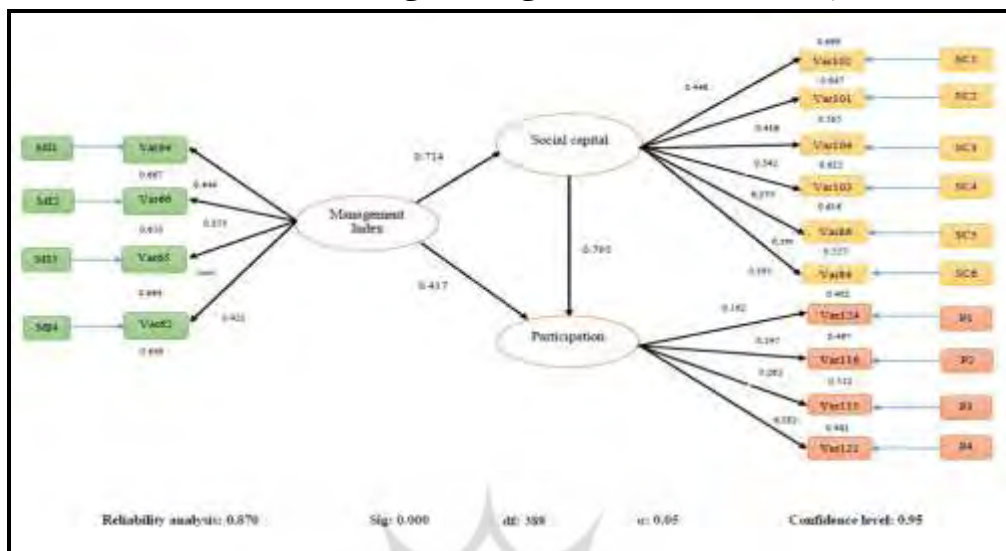
مدل مفهومی شماره ۳ (شکل شماره ۴) رابطه میان شاخص‌های مدیریتی و متغیر سرمایه اجتماعی را به میزان ۶۲ درصد با سطح معناداری ۰/۰۰۰ را مورد تأیید قرار می‌دهد همچنین تأثیر متغیر سرمایه اجتماعی در ارتقای میزان مشارکت شهروندان را به میزان ۴۲ درصد با سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد مورد تأیید قرار می‌دهد. در این مدل نیز گویه MI1 با مقدار R ۷۹ درصد و نشان‌دهنده میزان تغییرات ایجادشده در متغیر وابسته ناشی از متغیر مستقل می‌باشد همچنین ضریب تعیین این گویه به میزان ۰/۶۳۵ می‌باشد که نشان‌دهنده ارتقای ۶۳ درصدی تغییرات ایجادشده متغیر تابع ناشی از متغیر پیش‌بینی کننده می‌باشد و همچنین در میان متغیرهای اولویت‌دار سرمایه اجتماعی SC1 با ضریب همبستگی ۷۹ درصدی و ضریب تعیین ۰/۶۲۷ و با سطح معناداری ۰/۰۰۰ را مورد تأیید قرار می‌دهد و در میان متغیر مشارکت شهروندان گویه P3 با ضرایب شکل رابطه مستقیمی را نشان می‌دهد.

شکل ۴- مدل مفهومی نوع سوم رابطه بین متغیری - منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

مدل مفهومی شماره ۴ (شکل شماره ۵)، رابطه نهایی دو متغیر مستقل سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی را در ارتقای مشارکت شهروندان شهر پارساباد را نشان می‌دهد که نشان‌دهنده رابطه معناداری میان متغیر شاخص‌های مدیریتی به

میزان ۷۱ درصد با سطح اطمینان ۹۵ درصد و متغیر شاخص‌های مدیریتی با متغیر مشارکت شهروندان به میزان ۴۱ درصد و متغیر سرمایه اجتماعی و نقش آن در ارتقای مشارکت شهروندان میزان ۷۹ درصدی را نشان می‌دهد در میان زیرمؤلفه‌های هرکدام از تغییرهای اصلی نیز به ترتیب مؤلفه MII در متغیر شاخص‌های مدیریتی با ۶۶ درصد، SC1 با ۶۶ درصد و درنهایت P3 با ۵۱ درصد رابطه مستقیم میان این مؤلفه‌ها با متغیر اصلی را نشان می‌دهد.

شکل ۵- مدل مفهومی نوع چهارم رابطه بین متغیری - منبع: نویسندگان، ۱۳۹۶.

نتیجه‌گیری:

مشارکت مردم در روند تصمیم‌گیری شهری، یکی از عناصر اصلی حکومت دموکراتیک و مردمی بوده و افزایش مشارکت مردم در امور شهری می‌تواند در ایجاد تعادل و هماهنگی لازم بین بخش‌های جامعه، نقش ارزنده‌ای را ایفا نماید. در این بین؛ اصولاً مشارکت شهروندان در اداره امور شهری؛ نتایج مثبتی را به دنبال دارد که از آن جمله می‌توان به مواردی همچون کاهش محدودیت‌ها و مشکلات مدیریت شهری، به خصوص شهرداری‌هایی که با کمبود یا فقدان نیروی متخصص و منابع مالی مواجه‌اند، اشاره کرد چراکه جلب مشارکت مردم باعث رفع بخشی از نیاز مدیریت شهری به منابع انسانی، مالی و غیره می‌شود. لذا می‌طلبید که در این زمینه مطالعه مجزایی صورت گیرد و شاخص‌های تأثیرگذار بر جلب مشارکت شهروندان در حوزه مدیریت شهری به‌ویژه با شرایط ویژه شهر پارساباد برای آن شناسایی و توسط مدیریت سیستم شهری بهینه‌سازی متناسب با شرایط ویژه پارساباد مدنظر قرار داد. لذا جهت بررسی میزان مشارکت شهروندان در امور شهری دو متغیر اصلی تأثیرگذار سرمایه اجتماعی و شاخص‌های مدیریتی مشارکت شهروندان مدنظر قرار گرفت. در این بین، در خصوص شاخص‌های مدیریتی مؤثر در مشارکت شهروندان ۱۱ فاکتور تأثیرگذار را مورد بررسی قرار داده و نظر به ضرورت تقلیل داده‌ها با استفاده از چرخش Varimax Factor Analysis تعداد این مؤلفه‌ها به ۴ عامل اصلی تأثیرگذار کاهش یافت و همچنین برای سنجش متغیر سرمایه اجتماعی از ۳۰ گویه تأثیرگذار استفاده گردیده که با تحلیل عاملی این گویه‌ها به ۶ مؤلفه اصلی و تأثیرگذار در بررسی همبستگی و بین متغیری کاهش یافته که تأثیر هر کدام از این مؤلفه‌ها در متغیر اصلی و همچنین میزان ضریب تعیین هرکدام از آن‌ها در مدل پیش‌بینی رگرسیونی (مدل‌های ۴ گانه تعیین روابط بین متغیرها) به تفکیک بیان شده است و در پایان برای سنجش متغیر مشارکت شهروندان از ۱۳ گویه تأثیرگذار استفاده گردیده که این گویه‌ها نیز برای مطالعه به ۴ مؤلفه اصلی و تأثیرگذار کاهش یافته است. لذا نظر به اهمیت مشارکت شهروندان در توسعه و مدیریت شهری اهمیت موضوع مورد مطالعه مشخص می‌گردد؛ که نتایج کلی یافته‌ها مشخص گردید که فرضیه پژوهش با سطح معناداری ۰/۰۰۰ و با فاصله اطمینان ۰/۹۵ و با آلفای ۰/۰۵ تأیید می‌گردد که میان شاخص‌های مدیریتی مشارکت و سرمایه اجتماعی میزان همبستگی ۷۹ درصد،

- شاخص‌های مدیریتی با متغیر وابسته مشارکت شهروندان ۶۴ درصد و در نهایت میان متغیر سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندان ۷۹ درصد همبستگی وجود دارد که همبستگی بالایی را نشان می‌دهد. در نهایت پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:
- ایجاد ساختاری برای ارتباط مستقیم شهروندان با سازمان‌های دولتی، مشارکت و نظرخواهی از شهروندان در خصوص برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های عمرانی و شهری؛
  - شکل‌گیری برنامه‌ریزی مشارکتی میان سازمان‌های شهری و شهروندان، زمینه‌ساز افزایش اعتماد و سرمایه اجتماعی خواهد شد؛ بنابراین استفاده هرچه بیشتر از ظرفیت‌ها و سرمایه‌های اجتماعی گروه تحقیق، ضمانتی است برای افزایش سرمایه‌های اجتماعی؛
  - شناسایی ذی‌نفعان مؤثر در اجتماع و محیط و محله و برقراری تعامل و تعادل در به‌کارگیری سرمایه‌های اجتماعی آن‌ها؛
  - برگزاری جلسات مستمر مدیران با مردم در زمان‌های مشخص؛
  - ایجاد انگیزه، احساس تعلق به دیگران و اجتماعات و مخصوصاً میان همسایگان؛ هرچه شعاع تعلق به شهر و محله بیشتر شود، میزان تمایل به مشارکت در امور شهری هم افزایش می‌یابد؛
  - تقویت مشارکت اجتماعی موجود در بین ساکنین و فراهم نمودن زمینه‌های لازم جهت مشارکت ساکنین به صورت جدید و سازمان‌یافته با همکاری فی‌مابین مدیران شهری و شهروندان؛
  - افزایش آگاهی شهروندان از عملکرد مدیریت شهری پارساباد مخصوصاً در حوزه‌های طرح‌های عمرانی و کالبدی؛
  - اتخاذ تمهیدات لازم برای هماهنگی با شهروندان و تشریح روند اجرای طرح‌ها قبل از اجرا، در طول اجرا و بعد از اجرا؛
  - توجه بیشتر به عملکرد رضایتمندی از ارگان شهرداری توسط مردم و مسئولان با لحاظ دوره‌ای بودن رضایت‌سنجی با لحاظ شاخص‌های مدیریتی و سرمایه اجتماعی شهروندان در امور شهری؛
  - افزایش NGO ها و نقش آن‌ها در ترغیب و افزایش مشارکت‌پذیری شهروندان پارساباد در امور مرتبط با امور شهری؛

References:

1. Arefi, M (2003): Revisiting the Los Angeles Neighborhood Initiative (LANI), *Journal of Planning Education and Research*, 22(4), 384-399.
2. Baniyan Consulting Engineers (2001): General Plan of Parsabad City, Ministry of Housing and Urban Development, Housing and Urban Development Office of Ardabil Province (in Persian).
3. Bargamadi, H, (2008): The Impact of Ruining the ghorbat Neighborhood on the Social Capital of the khaksefid Neighborhood, *Quarterly Journal of Social Welfare*, seventh year, No. 28, pp. 263-283 (in Persian).
4. Daryabari, Seyed jamaladin and Et al (2015): Social Capital and Sustainable Urban Development, *Journal of Applied Enviromental and biological Sciences*, 5(5s)390-398.
5. Das, R.J (2005): Putting social capital in its place, *Capital & Class* 30, pp: 65-79.
6. Deakin, Mark, Reid Alasdair (2014): Sustainable urban development: Use of the environmental assessment methods, *Sustainable Cities and Society*, no.10, pp: 39° 48.
7. Gehl j (1996): "Life between buildings using public space", Translated by Koch J, 3rd ed, Copenhagen: Arkitektens forlag.
8. Ghammi, M. (2005): Modern urbanization methods in France, England, USA, Center of Urban and Architecture Studies and Research, Tehran, Tehran (in Persian).
9. HafezNia, M.R. (2007): An Introduction to the Research Method in Humanities, SAMT Publication, Thirteenth Edition, Tehran (in Persian).
10. Hajipour, Kh. (2006): Basin Area Planning an Effective Approach to Building Sustainable Urban Management, *Fine Arts journal*, No. 6, pp 37-46 (in Persian).
11. Hosseini, S.J. Heidari, M. R. and Mehranfar, S. S. (2008): the People's Sustainable participation to the Renovation and Reconstruction of Urban old texture, Mashhad, SokhanGostar Publication, First edition, Tehran (in Persian).
12. Iranian Center for Statistics (2011): Population and Housing Census.

13. Khoshfar, Gh.r. Barghahi, R. and Karami Sh. (1393): Social Capital and Urban Sustainability (Case Study: Gorgan City), Quarterly Journal of Urban Studies, No. 8, pp 31-46(in Persian).
14. Lynch, Kevin (2012): A Good City Theory, Translated by Seyyed Hossein Bahreini, Tehran University Press, Tehran(in Persian).
15. Mclean, I(1996): "Oxford Concise Dictionary of Politic.
16. Mohammadi, hamid(2010): citizen participation in urban planning and management, the case study of iran, shiraz city, doctor Thesis, Kassel university press.
17. Musaei, M. and Shayani, M. (2010): Participation in Urban Affairs and its Requirements in Tehran, Journal of Social Welfare, Vol. 10, No. 38, pp. 245-268(in Persian).
18. Nateghpour, M. J. and Firoozabadi, A. (2006): The Formation of Social Capital and Its Influential Factors, Social Sciences Quarterly, No. 28, pp. 160-190(in Persian).
19. Nejati Hosseini, M. (2005): The study of the status of the concept of citizenship in the Municipality Law, the Ministry of Interior Planning and Development Office, the Center for Urban Planning Studies, the Publications Office of the Municipality, Tehran(in Persian).
20. Pantham, R. (2001): Democracy and Civil Traditions (Translated by Mohammad Taghi Delfrooz), Office of Political Studies and Research of the Ministry of the Interior(in Persian).
21. Rahnama, M. R. and Razavi, M. H. (2012): A Survey of the Place of Sense of Honor on Social Capital and Participation in Mashhad's Townships, The Journal of Fine Arts, Volume 17, Issue 2, pp. 29-36.
22. Rajabi, A. (2011): Methods of Citizen Participation in the Urban Development Process, Geographical Quarterly of Environment logistics, No. 12(in Persian).
23. Samiee kasha, seyeda soheila and Gholamreza janbaz Ghobadi (2013): The role of citizen participation in sustainable development of urban areas (case study: Qaemshahr city), international Research journal of Applied and Basic sciences, vol, 6(7):910-916.
24. Seibert, Scott E, Maria L. Kraimer and Robert C.Liden(2001): A Social Capital Theory of Career Success .Academy of Management Journal, Vol.44. No 2, PP. 219-237.
25. ShabirChima, J. and A ward. S. (2003): City Management (strategy and Innovations in Developing Countries), Translator: Parviz Zahedi, Urban Processing and Urban Development Co., Tehran(in Persian).
26. Sharifani Thani, M. (2001): Social Capital, Concepts and Theoretical Framework, Social Welfare Quarterly, First Year, No. 2, pp. 2-18(in Persian).
27. Statistical Yearbook of Ardabil Province (2011): Ardabil Governorate, Ardebil.
28. Taghvaii, M. Babanasab, R. and Mousavi, Ch. (2010): An Analysis of Measuring the Effective Factors on Citizen Participation in Urban Management Case Study: District 4 of Tabriz City, Urban and Regional Studies and Research, First Year, No. 2, P. 19-36(in Persian).
29. Vilar, Katila and Ivan cartes(2015): Urban design and social capital in Slums: Case study: moravias neighborhood, Medellin, 2004-2014, procedia- Social and behavioral Sciences 216,56-67.
30. Wong, S(2008): Building Social Capital in Hong Kong by Institutionalising Participation: Potential and Limitations, Urban Studies, vol. 45, no. 7, pp: 1413-1437.
31. Zahedani, S. S. and Zohari Bidgoli, S. M. (2012): Urban Management and Explaining Social Participation of Citizens in the Municipality, Urban
32. Sociology Studies, Second Year, No. 5, pp. 83-120(in Persian).

